

завдань перед проповідником – утвердження у вірі і моральному наставлянні прихожан.

Список використаних джерел

1. Berezivska, L. D., Pinchuk, O. P., Hopta, S. M., Demyda, Y. F., Sereda, K. V. Creation of information and bibliographic resource «outstanding educators of ukraine and the world» and its influence on the development of digital humanities. *Інформ. технології і засоби навчання = Information Technologies and Learning Tools*. 2022. Т. 87, № 1. С. 1–17. <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4825>
2. Іоаникій (Йоанникій) Галятовський (бл. 1620 – 1688) / підгот. Демида Є. Ф. *Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського*. URL: <http://surl.li/izxxlw>
3. Соломаха І. Співвідношення правди та істини у житті людини за трактуванням Іоаникія Галятовського. *Сіверянський літопис*. 2003. № 5–6 (53–54). С. 143–149.

ПЕРСОНАЛІЇ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)»: ЦИФРИ І ФАКТИ

О. П. Міхно, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, директор Педагогічного музею України, провідний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

У межах виконання наукового дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025) (науковий керівник – Л. Березівська) триває робота наукових співробітників відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського над енциклопедичним біографічним словником «Педагоги України (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.)», який побачить світ 2025 р. Наведемо деякі цифрові та фактологічні показники щодо педагогічних персоналій, які будуть представлені у словнику, спираючись на публікації авторів біографічних довідок (1-4).

1. **Хронологічні межі.** Словник охоплює діячів другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. й відображає ключові етапи розвитку української освіти й педагогічної думки в умовах різного політичного устрою: періоди перебування України в складі Російської та Австро-Угорської імперій, Української революції 1917–1921 років, Української РСР, відновлення незалежності України в 1991 р.

2. **Кількість персоналій.** Подано біографічні довідки про 320 педагогів, які працювали на всіх рівнях освіти – дошкільна, початкова, середня, вища, а також освіта дорослих, освіта для осіб з інвалідністю; представлені також дитячі письменники.

3. **Хронологія народження персоналій** охоплює період у 160 років і розпочинається з 1803 р., коли народився Олександр Духнович (1803–1865), і завершується 1963-тім – роком народження Галини Васьківської (1963–1921).

Подаємо хронологію народження персоналій за декадами у формі гістограми (Рис. 1).

Рис. 1 Гістограма народження персоналій енциклопедичного біографічного словника «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.).

Як бачимо, 154 персоналії словника (48 %) народилися у 1870–1890 рр. Це відображає інтенсивні соціальні та культурні зміни цього періоду. Впровадження освітніх реформ у Російській та Австро-Угорській імперіях, початок і стрімкий поступ українського національного відродження та модернізація суспільства сприяли формуванню української інтелігенції, зокрема педагогів. Саме це покоління заклало основу для подальшого розвитку української освіти та педагогічної думки. Гістограма дає простір і для інших інтерпретацій, що плануємо зробити у спеціальній статті.

4. **Хронологія смерті персоналій** охоплює 159-річний період: з 1865 р., коли пішов з життя Олександр Духнович (1803–1865), і до 2024 р., коли не стало Варвари Гринько (1937–2024) і Світлани Логачевської (1938–2024).

5. **Жінки в освіті.** У словнику представлено біографії 50 педагогинь, що становить 16 %.

6. **Географічне охоплення за місцем народження персоналій.** У словнику представлено педагогів – уродженців усіх регіонів України, що неспростовно доводить цілісність і неперервність процесу розвитку освіти на території України в межах міжнародно визнаних кордонів. Уважаємо це важливим в контексті майбутньої культурної реінтеграції, зокрема деколонізації та дерусифікації, тимчасово окупованих росією територій.

7. **Репресовані педагоги.** 41 педагога (13%) було фізично знищено (розстріляно або доведено до смерті в радянських концтаборах) під час репресій в СРСР. Педагогів, які зазнали гонінь і переслідувань, значно більше.

Зазначимо, що показники подано станом на листопад 2024 р. Оскільки робота над словником триває, у його фінальному варіанті можливі їх незначні корегування, передусім щодо кількості персоналій. Перспективним бачимо визначення інших кількісних показників. Наприклад, цікавими будуть показники загальної кількості публікацій, поданих після біографічних статей (праць педагогів і літератури про них), кількості педагогів, які мали науковий ступінь, та ін., але здійснити коректні підрахунки можна буде лише після завершення роботи над словником.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Енциклопедичний біографічний словник як форма представлення колективного портрета педагогів України (друга половина XIX – початок XXI ст.): критерії та підходи. *Biography. Біографіка. Біографістика* : зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2023. Вип. 2. С. 158–162. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737020/> (дата звернення: 16.10.2024).

2. Березівська Л. Д. [Біографічна довідка про І. Ткаченка як складник енциклопедичного словника «Педагоги України \(друга половина XIX–початок XXI ст.\)»](#). *Трудове виховання учнів у контексті реалізації ідей концепції «Нова українська школа»* : зб. матеріалів Всеукр. круглого столу, присвяч. 105-й річниці від дня народж. Івана Ткаченка, 6 лют. 2024 р., Кропивницький / Пед. музей України НАПН України, Кіровоград. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. Василя Сухомлинського. Кропивницький, 2024. С. 6–9. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739605/> (дата звернення: 16.10.2024).

3. Міхно О. П. Довідково-допоміжний апарат енциклопедичного біографічного словника «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.)». *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану* : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського за результатами наук. дослідж. у 2023 р., 18 груд. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця, 2023. С. 32–36. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738638/> (дата звернення: 16.10.2024).

4. Міхно О. П. Освітняни-краєзнавці в енциклопедичному біографічному словнику «Педагоги України»: Костянтин Зіньківський (1873–1959). *Педагогічне краєзнавство крізь призму історико-культурних явищ та процесів в Україні* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 21 листоп. 2023 р.) / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини та ін. Умань, 2023. С. 17–19. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737959/> (дата звернення: 16.10.2024).

ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ – РЕДАКТОР РУБРИКИ «ПЕДАГОГІЧНІ БЕСІДИ» В ГАЗЕТІ «ПРАВДА УКРАЇНИ»

*О. В. Сухомлинська, доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник
сектору сухомлиністики відділу педагогічного
джерелознавства та біографістики*

Постать і творчість Василя Сухомлинського досліджували багато науковців і практиків упродовж десятиліть, про що свідчать бібліографічні